

z lahkim srcem in brez pomislekov zamenjal starega terenskega z novim. Tudi ko sem kupil Jonssonovega ne.

Priročnik doživljam kot učinkovit protidarec Britancev, katerim so pred tem Skandinavci z Jonssonom za kar nekaj let odvzeli vodilno meso pri priročnikih za določevanje. Zadnja leta je slednji pri vseh ocenjevanjih ornitološke literature premočno vodil (glej npr.: Anonymous (1995): *The best field guides*, *Brit. Birds* 88: 190-192).

V nasprotju z vsemi dosedanjimi gre v resnici za žepni priročnik. Knjiga meri 18 x 12 x 1,8 cm, skoraj natanko toliko kot moja ornitološka beležnica. Na 300 straneh predstavlja 380 vrst.

Kljub temu da v naslovu obljublja vrste severozahodne Evrope, zelo dobro pokriva tudi slovenske potrebe, saj jugovzhodno mejo obravnavanega območja predstavljajo naslednje države: Švedska, Nemčija, Češka, Avstrija, Švica in Francija. Od slovenskih gnezdik manjka edinole črnoglavi strnad *Emberiza melanocephala*, za katerega so v preteklosti znani posamezni primeri gnezditve v Primorju. Od vrst, ki so bile doslej registrirane v Sloveniji, jih manjka 26, vendar so bile med manjkajočimi le 4 v zadnjih 50 letih opažene v Sloveniji več kot dvakrat: pritlikavi kormoran *Phalacrocorax pygmeus*, plevica *Plegadis falcinellus*, kraljevi orel *Aquila heliaca* in rožnati škorec *Sturnus roseus*.

Vrstam je namenjeno najmanj pol strani prostora, večini kar cela. Noben terenski določevalni priročnik, kar jih poznam, nima predstavljenih toliko različnih perij, saj je vsaka vrsta predstavljena s povprečno štirimi risbami. Risbe so kakovostne, nekako na nivoju Helmovih priročnikov. Pri veliki večini vrst so predstavljeni mladostni primerki, samci in samice pa celo pri vrstah, ki jih ponavadi štejemo za nedoločljive, npr. bela pastirica *Motacilla alba*, plavček *Parus caeruleus* in dlesk *Coccothraustes*.

Ob vsaki risbi je odstavek besedila, ki razlaga za določitev ključne podrobnosti. Kljub temu da je besedila več, kot je to v navadi pri določevalnih priročnikih, omenjena razporeditev napravi knjigo zelo pregledno in prav nič dolgočasno, kar

nekako živo. Resnično dobrodošla novost, ki sem je vesel posebno pri pevkah, je da so skoraj vse vrste prikazane tudi v letu. Ob risbi je vedno kupček besedila, ki opiše značilnosti leta in značilnosti ptice, ki se izrazijo med letom.

Podobne vrste so vedno predstavljene na nasprotnih straneh in vedno v istem velikostnem razmerju, tako da je primerjanje kar najlažje. Večkrat so posebej težavne vrste predstavljene na isti risbi, skupaj z odstavkom besedila, ki nas opozarja na ločevalne značilnosti.

V knjigi pogrešam kazalo z znanstvenimi imeni vrst, pa ne preveč. Na notranji strani platnic je namreč zelo pregledno slikovno kazalo s 75 morfološkimi tipi ptic. Vse so prikazane v istem velikostnem razmerju. Posebej za začetnike je takšno kazalo gotovo veliko vredno.

Razširjenost je za vsako vrsto prikazana na malem zemljevidu, ki tokrat prikazuje le SZ del Evrope. Na zemljevidih so vrisane meje držav, kar olajša razbiranje meja arealov. V spodnjem desnem kotu kart je spodobno predstavljena tudi Slovenija. Z našega gledišča sta še najmanj zanimiva status in ocena številčnosti na britanskem otočju, ki sta v posebnem polju vedno predstavljena tik nad zemljevidi razširjenosti.

Knjigo toplo priporočam vsem začetnikom, saj je na eni strani priročna, poceni (ca 3500 SIT) in nima predstavljenih preveč vrst, po drugi strani pa je prava mala določevalska mojstrovina. Verjamem pa, da je bodo zelo veseli tudi stari mački.

Priročnik ima pravzaprav le eno pomembno pomanjkljivost: ni napisan v slovenščini. Bogve, ali se ne bi splačalo te pomanjkljivosti odpraviti?

Tomaž Jančar

Lefranc N., T. Worfolk (1997): SHRIKES, a Guide to the Shrikes of the World. Pica Press, Sussex

V lanskem letu je pri znani založbi Pica Press spet izšel nov monografski priročnik, tokrat o srakoperjih.

Knjiga je klasičnega formata, podobno kot vsi dosedajšnji monografski priročniki,

ki so izšli pri založbah Christopher Helm in Pica Press. Ima 192 strani in 16 barvnih strani z odličnimi risbami, delo Tima Worfolka, v uvodnem delu pa je nekaj črno belih slik istega avtorja o morfologiji in ekologiji srakoperjev.

Knjiga ne obravnava celotne družine srakoperjev, ampak le poddružino Laniidae, v katero uvršča rodove *Lanius* (27 vrst), *Corvinella* (2 vrsti) in *Eurocephalus* (2 vrsti). Avtorja sta v sistemu sledila najnovejšim izsledkom genetskih raziskav, delanih z metodo DNA-DNA hibridizacije. Po starejšem sistemu naj bi rod *Eurocephalus* pripadal drugi poddružini *Prionopinae*, vendar so v najnovejših raziskavah sistematike ptic na genetski osnovi ugotovili večjo sorodnost omenjenega rodu s predstavniki poddružine *Laniidae*. Od drugih novosti iz sistematike srakoperjev knjiga obravnava še na novo priznano evropsko vrsto srakoperja - južni veliki srakoper *Lanius meridionalis*, ki je bil pred tem obravnavan kot podvrsta velikega srakoperja *Lanius excubitor*.

V uvodnem delu je predstavljena problematika taksonomije, morfologije, selitev, habitatov, vedenja, prehranskih navad, gnezditvenih navad in populacijske dinamike srakoperjev (obrnava predvsem rod *Lanius*), dodano pa je še nekaj informacij o rodovih *Corvinella* in *Eurocephalus*. Sledi nekaj splošnih napotkov za uporabo priročnika in nekaj pomembnejših naslovov Mednarodne skupine za srakoperje (International Shrike Group).

Sledi klasičen slikovni pregled vrst s kratkimi opisi samca, samice in prvoletnih osebkov ter ponekod še opisov nekaterih podvrst, ki so tudi narisane. Narisano je veliko število podvrst, žal pa ne vse. Tako je pri rjavem srakoperju *Lanius collurio* narisana le soimenska podvrsta. Pri večini zelo variabilnih vrst pa so narisane praktično vse podvrste (naprimer pri bledem srakoperju *L. isabellinus*, orientalskem srakoperju *L. schach*, velikem srakoperju *L. excubitor*, južnem velikem srakoperju *L. meridionalis*, itn.) Slike so dobre in nazorne.

Za slikovnimi stranmi sledi še klasičen obširnejši tekst o posameznih vrstah, ki obsega določanje, opis spolov in mladost-

nih osebkov, mere, razširjenost, geografske variacije z zoogeografskimi in morfološkimi opisi vseh znanih podvrst, pri nekaterih možnosti križanja z drugimi vrstami, selitev, golitev, oglašanje, habitat, navade, prehrano in gnezdenje. Na koncu je dodan še seznam literature za vsako vrsto posebej. Teksti so opremljeni tudi z nazornimi zemljevidi, ki poleg gnezditvenega in prezimovalnega areala prikazujejo še areale posameznih podvrst ter pri nekaterih tudi selitvene poti.

Knjiga je odličen priročnik za določanje in spoznavanje srakoperjev, ki, kot pravita avtorja v uvodu, ponazarjajo zelo očitno konvergenco z ujedami tako morfološko kot ekološko. Knjigo smo na januarski seji, ko smo obravnavali družino srakoperjev *Laniidae*, zelo koristno uporabili tudi pri terminološki komisiji.

Al Vrezec

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Tokratna skrivnostna fotografija je spet bolj uganka kot problem, zato bo odgovor karseda kratek in površen. Ugibamo lahko zgolj zato, ker ptica na sliki skriva del telesa, v tem primeru kljun, po katerem jo najlaže prepoznamo. Resničen prepoznavni problem pa so seveda posnetki, na katerih ptico vidimo v celoti, vzemimo da tudi v ugodni svetlobi, pa je kljub temu ne moremo z gotovostjo določiti. Razlikovanje ima seveda korenine že v naravi, kjer se "ugankarska" ptica slejkoprej zasuče in pokaže skriti del telesa, medtem ko "problemska" ptica ostaja vprašljiva ne glede na to, ali pozira dalje, ali pa, kar je verjetnejše, odleti in nas pusti z dvomi in v najboljšem primeru s posnetkom v aparatu. Seveda je razlika tudi v učinkovanju: ob problemskih posnetkih se učimo, ob ugankarskih zgolj zabavamo.

Po kratkem repu, podrepni in trebušni belini domnevamo, da gre za pobrežnika - martinca ali prodnika. Če po zelenem listu sklepamo, da je ptica na sliki v gnezdi-